Ålands lagtings beslut om antagande av

Landskapslag om ordnande av kollektivtrafiktjänster

I enlighet med lagtingets beslut föreskrivs:

1 kap.
Inledande bestämmelser

1 §

Lagens syfte och innehåll

Syftet med denna lag är att främja utvecklingen av kollektivtrafiken på Åland så att allmänheten har tillgång till sådana nödvändiga kollektivtrafiktjänster som svarar mot det dagliga behovet av att förflytta sig.

Lagen innehåller bestämmelser om

1) ansvaret för kollektivtrafiken,

2) allmänna krav på kollektivtrafikföretag,

3) uppgifter och befogenheter för behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70 *(EU:s kollektivtrafikförordning)*,

4) busspassagerares rättigheter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 *(EU:s förordning om busspassagerares rättigheter)*,

5) offentligt stöd för kollektivtrafiken,

6) interoperabla tjänster i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/40/EU om ett ramverk för införande av intelligenta transportsystem på vägtransportområdet och för gränssnitt mot andra transportslag *(ITS-direktivet)* samt

7) ändringssökande.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *kollektivtrafik* sådan trafik som avses i artikel 2 punkt a i EU:s kollektivtrafikförordning,

2) *regional kollektivtrafik* kollektivtrafik som trafikerar genom flera kommuner till och från Mariehamns stad, längs landskapets huvudsakliga trafikleder,

3) *regional matartrafik* kollektivtrafik som trafikerar genom två eller flera kommuner och ansluter till regional kollektivtrafik eller färja,

4) *matartrafik i glesbygd* kollektivtrafik som trafikerar inom en kommun i glesbygd och ansluter till regional kollektivtrafik eller färja eller regional matartrafik,

5) *matartrafik i tätort* kollektivtrafik som trafikerar inom en kommun i tätort och ansluter till regional kollektivtrafik eller färja eller regional matartrafik,

6) *matartrafik* regional matartrafik, matartrafik i glesbygd eller matartrafik i tätort,

7) *kollektivtrafikföretag* sådant företag, sådan företagsgrupp eller sådant offentligt organ som avses i artikel 2 punkt d i EU:s kollektivtrafikförordning,

8) *allmän trafikplikt* sådana krav som avses i artikel 2 punkt e i EU:s kollektivtrafikförordning,

9) *ensamrätt* sådan rätt som avses i artikel 2 punkt f i EU:s kollektivtrafikförordning,

10) *ersättning för allmän trafik* sådan förmån som avses i artikel 2 punkt g i EU:s kollektivtrafikförordning,

11) *direkttilldelning* sådan tilldelning av avtal som avses i artikel 2 punkt h i EU:s kollektivtrafikförordning,

12) *avtal om allmän trafik* sådana dokument som avses i artikel 2 punkt i EU:s kollektivtrafikförordning,

13) *transporttjänster* yrkesmässig transport av personer eller gods med personbil eller buss sådana dessa typer av fordon är definierade i fordonslagen (FFS 1090/2002),

14) *förmedlingstjänster* förmedling av transporter inom kollektivtrafiken mot ersättning med undantag för förmedling som gäller enbart tjänsteleverantörens egna transporter eller paketresor och sammanlänkade researrangemang som hör till tillämpningsområdet för lagen om kombinerade resetjänster (FFS 901/2017),

15) *trafiktjänster* alla offentliga eller privata tjänster eller kombinationer av tjänster i anslutning till kollektivtrafik inbegripet transporttjänster och förmedlingstjänster som tillhandahålls för allmänt eller privat bruk,

16) *mobilitetstjänster* trafiktjänster samt förmedlings-, informations-, parkerings- och andra stödtjänster i omedelbar anslutning till dem samt

17) *kombinationstjänster* skapande av resekedjor och andra tjänstehelheter inom kollektivtrafiken mot ersättning genom kombination av olika tjänsteleverantörers mobilitetstjänster.

Med de tjänster som nämns i 1 mom. avses endast tjänster inom kollektivtrafiken, om inte något annat föreskrivs nedan.

3 §

EU:s kollektivtrafikförordning

I EU:s kollektivtrafikförordning finns bestämmelser om behöriga myndigheters möjligheter att vidta åtgärder för att tillgodose behovet av kollektivtrafik på ett sätt som är förenligt med EU:s bestämmelser om statligt stöd.

I EU:s kollektivtrafikförordning föreskrivs om avtal om allmän trafik och allmänna bestämmelser i anslutning därtill. I EU:s kollektivtrafikförordning föreskrivs även om avtalens obligatoriska innehåll och innehållet i de allmänna bestämmelserna, tilldelning av avtal om allmän trafik, om priser och ersättningar för allmän trafik samt offentliggöranden och övergångsperioder.

4 §

Behöriga myndigheter och den allmänna trafikplikten

Inom landskapets behörighet och med beaktande av i denna lag angivna avvikelser rörande vissa myndighetsuppgifter, är på Åland landskapsregeringen sådan behörig myndighet som avses i artikel 2 punkt b i EU:s kollektivtrafikförordning. Landskapsregeringen fattar beslut om fastställande av den allmänna trafikplikten för kollektivtrafiken som ska organiseras i enlighet med denna lag och för vilken ersättning för allmän trafik ska utbetalas.

Bestämmelser om behöriga myndigheter enligt

1) EU:s förordning om busspassagerares rättigheter när det gäller tillsynen över passagerarnas och konsumenternas rättigheter finns i IV avd. 1 kap. 9 § i lagen om transportservice (FFS 320/2017) samt

2) ITS-direktivet finns i 74 § 1 mom. i vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland *(vägtrafiklagen).*

2 kap.
Planering och utformning av system för kollektivtrafik

5 §

Omfattning och servicenivå

Landskapsregeringen är inom sitt behörighetsområde skyldig att fastställa omfattningen av och nivån på servicen i den kollektivtrafik för vilken ersättning för allmän trafik utbetalas av landskapet i enlighet med vad som följer av denna lag.

Den i 1 mom. avsedda omfattningen och servicenivån ska fastställas i ett trafikförsörjningsprogram.

Trafikförsörjningsprogrammet ska uppfylla de i 6 § angivna kraven.

6 §

Trafikförsörjningsprogram

Trafikförsörjningsprogrammet ska innehålla en redovisning av

1) behovet av kollektivtrafik på Åland samt målet för kollektivtrafikförsörjningen,

2) alla former av kollektivtrafik, både trafik som bedöms kunna utföras på kommersiell grund och trafik som landskapsregeringen avser att ombesörja och i övrigt möjliggöra på grundval av allmän trafikplikt,

3) åtgärder för att skydda miljön,

4) tidsbestämda mål och åtgärder för anpassning av kollektivtrafiken med hänsyn till behov hos personer med funktionsnedsättning samt

5) de bytespunkter och linjer som ska vara fullt tillgängliga för alla resenärer.

Den allmänna trafikplikten fastställs genom att landskapsregeringen fattar beslut om fastställande av trafikförsörjningsprogrammet.

Trafikförsörjningsprogrammet ska uppdateras minst vart fjärde år räknat från den tidpunkt det senast fastställdes. Efter att trafikförsörjningsprogrammet uppdaterats med förändringar, om sådana bedöms erforderliga, ska det fastställas genom beslut av landskapsregeringen, med beaktande av nämnda förändringar. Landskapsregeringen kan även, istället för att genom beslut fastställa en uppdatering av trafikförsörjningsprogrammet, fatta ett beslut om fastställande av ett nytt trafikförsörjningsprogram om behov därav föreligger och åtgärden ifråga bedöms vara mest ändmålsenlig.

Kommunerna, övriga berörda myndigheter, organisationer, kollektivtrafikföretag samt företrädare för näringsliv och resenärer ska höras innan trafikförsörjningsprogrammet fastställs.

7 §

Planering och utformning av kollektivtrafiken

Landskapsregeringen ansvarar för utformningen av tjänsterna när det gäller kollektivtrafik som bedrivs enligt EU:s kollektivtrafikförordning. Ansvaret för planeringen av rutter och tidtabeller kan delas av trafikidkarna och landskapsregeringen.

I samband med planeringen av kollektivtrafiken ska de som planerar kollektivtrafiken inom sitt behörighetsområde eftersträva en samordning av kollektivtrafiken inom hela Åland. Ur kundperspektiv ska kollektivtrafiken vara så förmånlig, tät och säker som möjligt med uppfyllande av erforderliga krav på tillgänglighet för alla resenärer och samtidigt ta hänsyn till kollektivtrafikföretagens rätt att i enlighet med vad som följer av EU:s kollektivtrafikförordning göra en rimlig vinst.

Trafikidkarna ansvarar för planeringen av och utformningen av kollektivtrafiken på marknadsvillkor.

Kommunerna ansvarar för den kommuninterna trafiken och får, för att komplettera mobilitetstjänsterna på sitt område, upphandla kollektivtrafik enligt EU:s kollektivtrafikförordning med iakttagande av den i 8 § angivna upphandlingslagstiftningen. Kommunerna kan därefter ingå avtal om allmän trafik med kollektivtrafikföretag, förutsatt att ersättningen för den avsedda allmänna trafiken utbetalas av kommunen. Om en kommun avser att bedriva kollektivtrafik utan ersättning för allmän trafik från landskapet, har kommunen rätt att fatta beslut om och vidare ombesörja detta i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i 3 § i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland och EU:s kollektivtrafikförordning. Ett sådant av kommunen fattat beslut ska dock föregås av ett på kommunens anhållan och av landskapsregeringen fattat beslut om införande av trafikplikt på den eller de kollektivtrafiklinjer som kommunen avser att upprätthålla med egna ekonomiska medel. Om det inte föreligger synnerliga omständigheter som talar för att kommunens avsedda åtgärder leder till att möjligheten att bedriva kollektivtrafik på Åland, utgående från trafikförsörjningsprogrammet, avsevärt försämras eller helt åsidosätts, är landskapsregeringen skyldig att fatta beslut om införande av nämnda trafikplikt. Om landskapsregeringen anser att det föreligger sådana synnerliga omständigheter ska de kunna styrkas av landskapsregeringen på ett tillförlitligt sätt. Den som inom ramen för ett sådant arrangemang som avses i detta moment utför yrkesmässiga persontransporter måste uppfylla de krav som ställs för beviljande av trafiktillstånd i landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik.

I 9 § 7 och 8 mom. föreskrivs närmare om möjligheten för en enskild kommun, i de fall ersättning för allmän trafik för bedrivande av kollektivtrafik i kommunen ska utbetalas från landskapet, att ta initiativ till att det skapas förutsättningar för att inrätta ett specifikt system för kollektivtrafik i kommunen, som svarar mot kommunens önskemål, dock så att denna trafik bedrivs i enlighet med de riktlinjer som fastställts i trafikförsörjningsprogrammet för fullgörande av den allmänna trafikplikten.

3 kap.
Grundbestämmelser rörande avtal om allmän trafik

8 §
Upphandlingslagstiftning

Utöver vad som följer av 4 kap. i denna lag finns bestämmelser i landskapslagen (2017:80) om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling *(blankettlagen om upphandling)* som är tillämpliga på upphandling av kollektivtrafiktjänster.

9 §
Allmänna utgångspunkter

Ett avtal om allmän trafik som ingås av landskapsregeringen eller kommun ska grunda sig på ett beslut om allmän trafikplikt. Ett sådant avtal får inte ingås för en ny avtalsperiod utan att ett nytt beslut om allmän trafikplikt har fattats.

Upphandling av tjänsterna inom den kollektivtrafik som ska bedrivas på basis av ersättning för allmän trafik som utbetalas av landskapet, görs av landskapsregeringen. Övrig upphandling sker i enlighet med bestämmelserna i 7 § 4 mom. Tjänsterna inom kollektivtrafiken ska upphandlas i sådan utsträckning som bestämts genom trafikförsörjningsprogrammet.

Kollektivtrafiken ska skötas med antingen buss eller taxi enligt landskapsregeringens direktiv i det avtal om allmän trafik som efter avslutad upphandling träffats mellan landskapsregeringen i egenskap av upphandlande myndighet och det kollektivtrafikföretag, vilket genom avtalet ifråga fått i uppdrag att ansvara för den i avtalet avsedda kollektivtrafiken.

Med buss avses i denna lag sådant fordon som klassificeras som buss i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2011:36) om tillämpning av fordonslagen *(blankettlagen)*. Med taxi avses ett sådant fordon klassificerat i enlighet med bestämmelserna i blankettlagen och som är ett sådant fordon som har kapacitet att utöver föraren transportera minst två personer och som används av innehavare av tillstånd för bedrivande av beställningstrafik avseende persontransporter med taxi, i enlighet med de krav som följer av bestämmelserna i landskapslagen om yrkesmässig trafik.

Det kollektivtrafikföretag som deltar i upphandling och uppfyller de i denna lag ställda kraven på landskapsregeringens eller kommunens avtalsslutande motpart ska, i enlighet med vad som särskilt följer av bestämmelserna i 2 § 1 mom. och 6 § 5 mom. samt i tillämpliga delar övriga bestämmelser i landskapslagen om yrkesmässig trafik, efter att avtalsförhandlingen slutförts ansöka om sådant tillstånd som berättigar till att bedriva kollektivtrafik för att avtalet som upphandlingen avser ska kunna träda ikraft. Det kollektivtrafikföretag som beviljats nämnda tillstånd ska anses uppfylla de grundvillkor som gäller för de aktörer som enligt lag har rätt att bedriva kollektivtrafik. Övriga villkor såsom linjetrafikens omfattning bestäms i avtalet och kollektivtrafikföretaget ansvarar för kollektivtrafiken på viss angiven linje med stöd av avtalet.

Vad som i 5 mom. föreskrivs särskilt om kollektivtrafikföretags ansökan om tillstånd i samband med upphandling gäller även i de fall fråga är om direkttilldelning.

Om en kommun anser att kollektivtrafiken i kommunen ska bedrivas på andra eller nya villkor likväl under förutsättning att ersättning för allmän trafik ska utbetalas från landskapet, krävs att kommunen initierar matartrafik genom att göra en anhållan till landskapsregeringen att fatta beslut om att införa trafikplikt på en viss linje och upphandla eller direkttilldela trafiken avseende linjen ifråga för en viss tidsperiod, i enlighet med vad som i denna lag gäller för upphandling och direkttilldelning.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vad som ska ingå i anhållan för ett visst slag av matartrafik som bedrivs med stöd av ersättning från landskapet för allmän trafik, tidsperiodens längd för det ifrågavarande slaget av matartrafik, vilka särskilda krav som ska ställas på trafikidkaren för att trafikplikten ska anses fullgjord samt om stödnivåer för respektive slag av matartrafik.

4 kap.
Upphandling och direkttilldelning enligt EU:s kollektivtrafikförordning

10 §

Upphandlingsförfaranden och avtalsförutsättningar

Upphandlingsförfaranden enligt detta kapitel används när koncessionsavtal som gäller kollektivtrafik ingås. I artiklarna 4 - 8 i EU:s kollektivtrafikförordning finns bestämmelser om direkttilldelning av avtal.

På andra avtal än de avtal om offentlig tjänsteupphandling som avses i 1 mom. tillämpas bestämmelser om upphandling i enlighet med vad som följer av blankettlagen om upphandling, på upphandlingsförfarandena. På dessa avtal tillämpas EU:s kollektivtrafikförordning med undantag för bestämmelserna i artikel 5.2–5.6 och artikel 8.2–8.4.

Landskapsregeringen kan när koncessionsavtal ingås tillämpa ett förfarande där alla trafikidkare som avses i EU:s kollektivtrafikförordning kan lämna anbud (*förfarande i ett steg*) eller ett förfarande där alla de nämnda trafikidkarna kan lämna ansökan om deltagande och landskapsregeringen därefter bland dem som lämnat in en ansökan väljer ut dem som får lämna anbud i förfarandets följande steg (*förfarande i två steg*).

För att i detta kapitel avsedda avtal ska träda ikraft ska anbudsgivaren, vid sidan av uppfyllandet av kraven för antagande av anbud enligt detta kapitel, i samband med upphandlingen även kunna styrka att denne uppfyller de allmänna kraven för beviljande av trafiktillstånd enligt landskapslagen om yrkesmässig trafik. Tillståndsprövningen sker i enlighet med vad som följer av 9 § 4 mom. och avtal börjar gälla under förutsättning att trafiktillstånd beviljas.

Hänvisningar till rikslagstiftningen i de paragrafer i lagen om offentlig upphandling och koncession (FFS 1397/2016, *upphandlingslagen*) som nämns i detta kapitel ska på Åland avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. Även hänvisningar i upphandlingslagen till annan rikslagstiftning som motsvaras av bestämmelserna i detta kapitel ska på Åland avse bestämmelserna i detta kapitel.

11 §

Annonsering om upphandling och minimitidsfrister

Utöver vad som föreskrivs i artikel 7 i EU:s kollektivtrafikförordning ska landskapsregeringen offentligt informera om koncessionsavtal som ingås genom förfaranden enligt 10 § 3 mom. Annonserna publiceras på webbplats i enlighet med vad som följer av annan landskapslagstiftning. På informationsutbyte i anslutning till upphandlingar tillämpas dessutom 8 kap. i upphandlingslagen.

När tidsfristerna för upphandlingsförfarandet bestäms ska hänsyn tas till upphandlingens storlek och avtalets längd samt hur lång tid som behövs för att utarbeta och sända anbuden. Tidsfristerna beräknas från den dag som följer på den då upphandlingsannonsen sändes för publicering. Om landskapsregeringen tillämpar förfarandet i två steg räknas anbudstiden från den dag då anbudsförfrågan sändes.

Vid ett förfarande i ett steg ska anbudstiden vara minst 35 dagar. Vid ett förfarande i två steg ska minst 30 dagar reserveras för inlämnande av ansökan om deltagande i anbudsförfarande. Om landskapsregeringen väljer att tillämpa ett tvåstegsförfarande ska, efter att möjliga anbudsgivare fastställts, anbudstiden vara minst 35 dagar.

De tidsfrister för lämnande av anbud som avses i 3 mom. får förkortas med fem dagar om landskapsregeringen godkänner att anbud lämnas i elektronisk form på det sätt som avses i 62 § 1 mom. i upphandlingslagen.

Tidsfristerna enligt 3 mom. får förkortas om det i praktiken är omöjligt att iaktta tidsfristerna i dessa förfaranden till följd av en brådska som landskapsregeringen bestyrker på behörigt sätt. Vid ett förfarande i ett steg ska anbudstiden dock vara minst 15 dagar. Vid ett förfarande i två steg ska minst 15 dagar reserveras för att lämna en ansökan om deltagande. Vid ett förfarande i två steg ska anbudstiden vara minst 10 dagar.

Anbudstiden ska vid ett förfarande i ett steg vara minst 15 dagar och vid ett förfarande i två steg minst 10 dagar, om landskapsregeringen har sänt en förhandsannons för publicering på det sätt som föreskrivs i 61 § i upphandlingslagen.

12 §

Anbudsförfrågan

Landskapsregeringen ska utarbeta en anbudsförfrågan skriftligen och så tydligt att det utifrån den är möjligt att lämna anbud som kan mätas med samma mått och är jämförbara. I anbudsförfrågan ombeds trafikidkarna lämna sina anbud inom utsatt tid.

Anbudsförfrågan och i tillämpliga delar upphandlingsannonsen ska innehålla

1) föremålet för upphandlingen och minimikvalitetskrav,

2) en hänvisning till den publicerade upphandlingsannonsen,

3) tidsfristen för lämnande av anbud,

4) adress till vilken de skriftliga anbuden ska skickas,

5) det eller de språk som anbuden ska avfattas på,

6) krav som gäller trafikidkarnas ekonomiska och finansiella situation samt tekniska och yrkesmässiga kvalifikationer och övriga krav samt en förteckning över de handlingar som ska tillhandahållas,

7) grunden för valet av anbud samt

8) anbudens giltighetstid.

Vid upphandling tillämpas dessutom bestämmelserna i 71–74 §§ i upphandlingslagen om beskrivning av föremålet för upphandlingen, användning av märken vid beskrivningen av föremålet för upphandlingen, teknisk utredning och påvisande av att anbudet svarar mot kraven.

13 §

Val av anbudsgivare

Vid ett förfarande i två steg ska anbudsgivare väljas samt, på samma sätt som vid ett förfarande i ett steg, anbudsgivarnas lämplighet bedömas utifrån förhandsanmälda grunder som hänför sig till anbudsgivarnas ekonomiska och finansiella situation, tekniska prestationsförmåga och yrkesmässiga kvalifikationer eller utifrån andra objektiva och icke-diskriminerande grunder.

Vid anbudsförfarande ska sådana trafikidkare uteslutas som inte har tekniska, ekonomiska eller andra förutsättningar att genomföra upphandlingen eller som gjort sig skyldiga till brott som nämns i 80 § i upphandlingslagen. En trafikidkare kan uteslutas med stöd av 81 § i den lagen.

14 §

Förhandlingar efter inlämnande av anbud

Efter att anbud lämnats in kan landskapsregeringen i enlighet med artikel 5.3 i EU:s kollektivtrafikförordning förhandla med de trafikidkare som lämnat anbud, om anbudsförfrågan inte har kunnat avfattas så exakt att det bästa anbudet kan väljas eller om anbuden inte till sitt innehåll motsvarar anbudsförfrågan. Det förutsätts dessutom att avtalsvillkoren i anbudsförfrågan inte ändras i väsentlig grad.

Syftet med de förhandlingar som avses i 1 mom. är att välja det bästa anbudet. Landskapsregeringen ska förhandla i syfte att anpassa anbuden till de krav som angetts i upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan. Förhandlingarna kan föras i successiva steg så att antalet trafikidkare som deltar i förhandlingarna minskas under förhandlingarna genom tillämpning av grunderna för valet av anbud.

15 §

Val av anbud

Det anbud ska antas som för landskapsregeringen totalekonomiskt sett är det mest fördelaktiga utifrån bedömningsgrunder som är kopplade till föremålet för upphandlingen eller som har det lägsta priset. Som bedömningsgrunder för valet av det totalekonomiskt mest fördelaktiga anbudet kan användas kvaliteten på den tjänst som anbudet gäller, fordonens kvalitet, fordonens tillgänglighet, integrering av tjänsten, priset, utbudets volym, passagerarpriser, miljöegenskaper samt uppfyllande av miljökrav.

När det som är totalekonomiskt mest fördelaktigt används som grund för valet ska jämförelsegrunderna och deras inbördes viktning nämnas i upphandlingsannonsen eller förfrågningsunderlaget. Viktningen kan anges också i form av ett skäligt variationsintervall. Om en relativ viktning av jämförelsegrunderna av motiverad anledning inte kan anges, ska jämförelsegrunderna anges i prioritetsordning.

16 §

Tilläggsbeställning och förlängning av avtalets giltighetstid

Landskapsregeringen kan göra en tilläggsbeställning utan något anbudsförfarande, om tilläggsbeställningen motsvarar en tidigare upphandling, genom ett förfarande i ett steg eller ett förfarande i två steg. En ytterligare förutsättning är att en eventuell senare upphandling utan anbudsförfarande har nämnts i den ursprungliga upphandlingsannonsen och att avtalets längd med beaktande av tilläggsbeställningens tid inte överskrider den maximitid som anges i artikel 4.3 i EU:s kollektivtrafikförordning.

Ett koncessionsavtal kan innehålla avtalsvillkor för de mål enligt vilka trafiken utvecklas under avtalsperioden. Målen kan gälla uppnående av nivån på tjänsten eller ökning av antalet passagerare. I avtalsvillkoren kan trafikidkaren åläggas att delvis eller helt och hållet ansvara för valet av metoder som behövs för att målen ska uppnås.

Den ursprungliga giltighetstiden för ett koncessionsavtal kan förlängas om avtalet innehåller villkor som avses i 2 mom. och de mål som anges i villkoren eller en del av dem har uppnåtts genom trafikidkarens åtgärder. En ytterligare förutsättning är att möjligheten att förlänga avtalet har nämnts i den ursprungliga upphandlingsannonsen, att avtalets längd med beaktande av förlängningen av giltighetstiden inte överskrider maximitiden enligt 1 mom. och att trafikidkaren inte får någon annan gottgörelse för måluppfyllelsen.

17 §

Upphandlingsbeslut och handlingsoffentlighet

Landskapsregeringen ska med beaktande av vad som föreskrivs i 9 § 4 och 6 mom. fatta ett skriftligt beslut om de avgöranden som påverkar anbudssökandenas och anbudsgivarnas ställning samt om anbudsförfarandets utgång. Beslutet ska motiveras. De faktorer som väsentligen har påverkat avgörandet ska framgå av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till beslutet. Sådana faktorer är åtminstone grunderna för att en anbudssökande eller en anbudsgivare har avvisats eller ett anbud har förkastats och de grunder på vilka de godkända anbuden har jämförts. Av beslutet eller av de handlingar som hänför sig till det ska det dessutom framgå när upphandlingskontraktet kan slutas. På upphandlingsbeslutet tillämpas inom landskapets behörighet även 126 och 127 §§ i upphandlingslagen.

Efter det att upphandlingsbeslutet har fattats ska landskapsregeringen ingå ett i artikel 3.1 i EU:s kollektivtrafikförordning avsett avtal om offentlig tjänsteupphandling. Det obligatoriska innehållet i avtalet anges i artikel 4 i den förordningen. Ett avtal om offentlig tjänsteupphandling kan ingås och beslutet verkställas tidigast 14 dagar efter det att de trafikidkare som deltagit i anbudsförfarandet har fått eller anses ha fått del av beslutet och anvisningen om hur man söker ändring. Avtalet kan emellertid ingås också tidigare, om detta av ett tvingande allmänintresse eller av oförutsebara skäl som inte beror på landskapsregeringen är absolut nödvändigt. Väntetid behöver inte iakttas, om upphandlingskontraktet sluts med den trafikidkare som lämnat det enda godtagbara anbudet och det i anbudsförfarandet inte längre deltar andra anbudsgivare eller anbudssökande vars ställning påverkas av valet av avtalspart.

På upphandlingsdokumentens offentlighet ska inom landskapets behörighet 138 § i upphandlingslagen tillämpas.

18 §

Särredovisningsskyldighet

En särredovisningsskyldig trafikidkare enligt punkt 5 i bilagan till EU:s kollektivtrafikförordning ska lämna detaljerade uppgifter om de metoder genom vilka intäkterna och kostnaderna fördelas på olika verksamheter. De

uppgifter som omfattas av denna skyldighet att lämna upplysningar ska bevaras i minst tio år efter utgången av räkenskapsperioden.

I fråga om den separata bokföring som avses i punkt 5 i bilagan till EU:s kollektivtrafikförordning är resultaträkningarna offentliga och ska presenteras som en not till den särredovisningsskyldiga trafikidkarens bokslut.

Trots vad som i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet föreskrivs om sekretess, har landskapsregeringen rätt att av de särredovisningsskyldiga trafikidkarna få den information som avses i EU:s kollektivtrafikförordning för fullgörande av de uppgifter som avses i den förordningen.

Trots sekretessbestämmelserna har landskapsregeringen rätt att till behörig myndighet enligt rikets lagstiftning vidarebefordra uppgifter som landskapsregeringen fått med stöd av 3 mom. för användning, i den omfattning som förutsätts för skyldigheten enligt EU:s kollektivtrafikförordning att medge insyn för bedömning av om de ersättningar som betalats är förenliga med den förordningen.

19 §

Beslut om tillämpning av EU:s kollektivtrafikförordning och beviljande av ensamrätt

Landskapsregeringen får besluta att ordna kollektivtrafiktjänsterna inom sitt behörighetsområde eller inom en del av det i enlighet med EU:s kollektivtrafikförordning för att se till att det tillhandahålls sådana allmännyttiga tjänster som är tätare, säkrare, av bättre kvalitet eller förmånligare än de tjänster som kan tillhandahållas enbart på marknadsvillkor.

Landskapsregeringen kan vid behov även besluta att bevilja ensamrätt i enlighet med EU:s kollektivtrafikförordning. Genom ett beslut om ensamrätt ges den som bedriver kollektivtrafik och som genom beslutet väljs ut, en särskild möjlighet att bedriva kollektivtrafik på en viss sträcka, inom ett visst nät eller inom ett visst område utan att andra eventuella trafikidkare har en sådan rätt. Landskapsregeringen ska lägga ut beslutet om beviljande av ensamrätt på sin webbplats.

Ensamrätt kan beviljas i samband med alla slag av avtal om offentlig upphandling.

Då ensamrätt beviljats gäller att trafiktillstånd beviljas ensamrättsinnehavaren i enlighet med vad som följer av 7 § i landskapslagen om yrkesmässig trafik.

5 kap.
Offentligt stöd för trafiktjänster

20 §

Landskapsfinansieringens användningsändamål

Av de anslag i landskapsbudgeten som anvisats för köp och utveckling av tjänster som avses i denna lag kan ersättningar, understöd eller stöd betalas ut till

1) trafikidkare enligt vad som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning,

2) användare av kollektivtrafiktjänster på grundval av en förbindelse som ingås av landskapsregeringen enligt vilken kostnaderna för kollektivtrafiktjänster ersätts upp till ett i förväg fastställt värde,

3) andra än trafikidkare för utveckling, planering och forskning som gäller kollektivtrafiktjänster.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om användningsändamål och beviljningsförfarande för de anslag som avses i 1 mom.

21 §

Återkrav av ersättning

Landskapsregeringen och kommunen kan bestämma att utbetalning av ersättning som härrör från motsvarande anslag från landskapsbudgeten eller kommunens budget ska upphöra och att den ersättning som redan betalats ut helt eller delvis ska återkrävas, om ersättningstagaren

1) underlåtit att återbetala sådan ersättning eller en del av den som denne fått på felaktiga grunder, till för stort belopp eller uppenbart utan grund,

2) lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter för att ersättningen ska beviljas eller utbetalas eller när den övervakas och om detta förfarande har varit ägnat att väsentligt inverka på erhållandet av ersättningen, ersättningsbeloppet eller villkoren för ersättningen, eller hemlighållit en sådan omständighet,

3) använt ersättningen för ett väsentligen annat ändamål än det har betalats för, eller

4) i övrigt på ett med 1–3 punkten jämförbart sätt väsentligen brutit mot bestämmelserna om ersättningen eller utbetalningsvillkoren.

Landskapsregeringen och kommunen kan även bestämma att i 1 mom. avsedd ersättning ska upphöra och att den ersättning som redan betalats ut helt eller delvis ska återkrävas, om

1) ersättningstagaren har vägrat lämna de uppgifter, handlingar och annat material eller bistånd som krävs i lag eller avtal för utbetalning och övervakning av ersättningen, eller

2) ersättningen på något annat sätt än det som avses i 1 mom. betalats på felaktiga grunder eller utan grund.

Ersättningstagaren ska på det belopp som återbetalas eller återkrävs, räknat från den dag då ersättningen betalades ut, betala en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (FFS 633/1982) ökad med tre procentenheter.

Om det återkrävda beloppet inte betalas senast den dag som bestämts av landskapsregeringen, ska en årlig dröjsmålsränta betalas på beloppet enligt 4 § i räntelagen.

6 kap.
Informationens och informationssystemens interoperabilitet

22 §

Väsentlig information om mobilitetstjänster och kombinationstjänster

Om en tjänsteleverantör etablerat eller avser att etablera en verksamhet som innebär att någon form av mobilitetstjänster inom kollektivtrafik ska tillhandahållas allmänheten och tjänsteleverantören ifråga, inom ramen för nämnda verksamhet, upprättat eller avser att upprätta digitala informationssystem ska denne vid utformningen av de digitala informationssystemen se till att väsentliga och aktuella uppgifter om mobilitetstjänsterna ifråga finns att tillgå i maskinläsbar form och kan användas fritt med hjälp av en förbindelse som upprättats i dessa informationssystem *(öppet gränssnitt)*. Väsentliga uppgifter omfattar åtminstone information om rutter, hållplatser, tidtabeller, priser och tillgång till tjänsterna samt fordonens tillgänglighet.

Webbadressen eller webbadresserna för det gränssnitt som avses i 1 mom. och för den information som behövs för att få tillgång till gränssnittet samt uppdateringarna av materialet ska i momentet avsedda fall meddelas till landskapsregeringen innan verksamheten inleds eller i fråga om uppdateringar omedelbart när den nya adressen är känd.

Utöver det som föreskrivs om passagerarrättigheter någon annanstans i lag ska i de fall en tjänsteleverantör etablerat eller avser att etablera en verksamhet som innebär att förmedlingstjänster eller kombinationstjänster ska tillhandahållas allmänheten ska tjänsteleverantören ifråga, då avtalet

sluts, ge passagerarna information om vem de kan vända sig till under de olika skedena av resekedjan och efter varje skede, om tjänsten inte utförs i enlighet med den bekräftelse passageraren fått.

Landskapsregeringen kan tillhandahålla teknisk service som alternativt kan användas för den förmedling av information som avses i 1 mom.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om den väsentliga information som avses i 1 mom. och de krav som ställs på informationens aktualitet samt om teknisk interoperabilitet.

23 §

Biljett- och betalningssystemens interoperabilitet

Om digitala informationssystem upprättats i enlighet med bestämmelserna i 22 § gäller för den som tillhandahåller transporttjänster eller förmedlingstjänster inom kollektivtrafik för allmänheten eller den som för sådana tjänsteleverantörers räkning svarar för biljett- och avgiftssystemet att denne ska ge andra tjänsteleverantörer som tillhandahåller mobilitetstjänster för allmänheten fritt tillträde till det försäljningsgränssnitt som används för biljett- och avgiftssystemet för att

1) möjliggöra köp av en sådan biljettprodukt som berättigar till en enkelresa till normalpris och i fråga om vilken den reserätt som baserar sig på biljettprodukten enkelt ska kunna påvisas med hjälp av allmänt tillgänglig teknik, eller

2) reservera en enskild resa eller transport vars exakta pris inte är känt när tjänsten inleds, eller som av någon annan orsak enligt överenskommelse ska betalas efter det att tjänsten utförts.

Den tjänsteleverantör som är ålagd att ge tillträde i enlighet med 1 mom. till ett gränssnitt för biljett- och betalningssystemet ska för att möjliggöra det praktiska genomförandet samarbeta med den som tillhandahåller mobilitets- eller kombinationstjänster och som utnyttjar gränssnittet.

Den information som förmedlas via gränssnittet ska vara avfattad på svenska.

24 §

Främjande av interoperabilitet i offentliga upphandlingar

Landskapsregeringen bör kräva att det vid upphandling av mobilitetstjänster eller biljett- och betalningssystem i anslutning till dem enligt denna lag eller i enlighet med blankettlagen om upphandling i anbudsförfrågan, upphandlingsannonsen och upphandlingskontraktet förutsätts att

1) en tjänsteleverantör som faller in under tillämpningsområdet för 22 § har gett en beskrivning av hur dennes skyldigheter enligt 22 § har uppfyllts,

2) tjänsteleverantörens på biljettprodukterna baserade reserätter kan visas i det bakomliggande systemet med hjälp av ett elektroniskt kommunikationsnät, och allmänt tillgänglig teknik ska kunna användas för att visa reserätten,

3) kommunikationen mellan tjänsteleverantörens och en annan tjänsteleverantörs bakgrundssystem kan ske via ett gränssnitt, om rätten att resa verifieras i den andra tjänsteleverantörens bakgrundssystem.

Om landskapsregeringen ställer de i 1 mom. avsedda kraven ska alla sådana av tjänsteleverantörernas använda system som uppfyller kraven i 1 mom. 2 punkten godkännas. Landskapsregeringen ska då också se till att dess verksamhet i övrigt befrämjar interoperabiliteten mellan biljett- och betalningssystemen.

25 §

Allmänna krav på tillträde till ett gränssnitt

Tillgång till information och informationssystem med hjälp av ett öppet gränssnitt enligt 22 och 23 §§, under de förutsättningar som anges i dessa paragrafer, samt de stödtjänster, de användarvillkor, den programvara, de licenser och andra tjänster som eventuellt behövs för tillträdet till ett gränssnitt ska tillhandahållas på rättvisa, skäliga och icke-diskriminerande villkor.

Om de i 22 och 23 §§ angivna omständigheterna föreligger ska de tjänsteleverantörer som till följd därav ålagts att ge tillträde till ett gränssnitt som avses i dessa paragrafer, se till att tillträdet kan ske utan att informationssäkerheten för tjänsten eller integritetsskyddet äventyras.

26 §

Interoperabiliteten hos tjänster som sammanför tjänster och gränssnitt

Om tjänsteleverantörer och förvaltare av eller underhållsansvariga för bakomliggande system för visande av rätten att resa som tekniskt sammanför de öppna gränssnitt som omfattas av bestämmelserna i detta kapitel, utvecklar egna tjänster och system, ska tjänsteleverantörerna och förvaltarna eller de underhållsansvariga se till att tjänsterna och systemen är interoperabla med andra motsvarande tjänster. De tjänsteleverantörer som avses i detta moment ska även i övrigt samarbeta för att garantera den tekniska interoperabilitet som behövs för att bilda resekedjor.

Om det finns sådana tjänsteleverantörer som tillhandahåller kombinationstjänster ska dessa tjänsteleverantörer ge tillgång till de gränssnitt som behövs för visande av rätten att resa och se till att rätten kan verifieras med hjälp av allmänt tillgänglig teknik.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om säkrande av den interoperabilitet som avses i 1 och 2 mom.

27 §

Införande av intelligenta trafiksystem

Bestämmelser om intelligenta trafiksystem och landskapsregeringens skyldigheter vid införande av intelligenta trafiksystem finns i 73 § och 74 § 2 mom. i vägtrafiklagen.

28 §

Landskapsregeringens uppföljnings- och samordningsuppgifter

Landskapsregeringen har rätt att följa upp efterfrågan på och utbudet av mobilitets- och kombinationstjänster och samordnar vid behov utvecklingen av tjänsterna.

Den som tillhandahåller mobilitetstjänster är trots affärs- och yrkeshemligheten skyldig att till landskapsregeringen regelbundet lämna de uppgifter om utbudet och den faktiska efterfrågan på den trafik som bedrivs vilka landskapsregeringen behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter enligt 1 mom. samt för statistikföring och forskning. Den som tillhandahåller transporttjänster inom kollektivtrafiken ska senast 60 dagar innan en plan genomförs dessutom meddela landskapsregeringen om att en tjänst som tillhandahålls regelbundet inleds, upphör eller ändras väsentligt, till den del uppgifterna inte är tillgängliga med hjälp av ett gränssnitt som avses i 22 §. Uppgifterna ska ges avgiftsfritt.

Landskapsregeringen har trots sekretessbestämmelser rätt att till en annan myndighet lämna ut de uppgifter landskapsregeringen erhållit om de är nödvändiga för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt lag. Landskapsregeringen får lämna ut uppgifterna via en teknisk anslutning eller annars elektroniskt.

Inom landskapets behörighet har landskapsregeringen trots sekretessbestämmelser rätt att få sådana uppgifter från en annan myndighet som är nödvändiga för att landskapsregeringen ska kunna fullgöra de uppgifter som avses i denna paragraf.

7 kap.
Särskilda bestämmelser

29 §

Ändringssökande

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna om rättsmedel i 132–134 §§, 145 § 1 mom., 146 § 1 och 2 mom., 147 § 1 och 3 mom., 148, 149, 151 och 152 §§, det inledande stycket i 154 § 1 mom. och 154 § 1 mom. 1–4 punkten, 155 § och 160–163 §§, 165, 167 och 169 §§ i upphandlingslagen tillämpas enligt 10 § i denna lag på upphandlingsärenden oberoende av upphandlingens värde.

8 kap.
Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

30 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

31 §

Övergångsbestämmelser

Avtal om direkttilldelning och upphandlingskontrakt som gäller kollektivtrafik och som ingåtts med stöd av upphandlingslagstiftning som varit ikraft innan tidpunkten för denna lags ikraftträdande gäller även efter tidpunkten för denna lags ikraftträdande i enlighet med vad som följer av villkoren i kontrakten.

De i 1 mom. avsedda avtalen om direkttilldelning och upphandlingskontrakten får förlängas med stöd av den i det momentet avsedda upphandlingslagstiftningen under förutsättning att avtal om förlängning ingås innan den 3 december 2019. Dessa avtal upphör att gälla senast den 1 januari 2022.

Landskapsregeringen kan efter tidpunkten för denna lags ikraftträdande förbjuda sådan kollektivtrafik som bedrivs med stöd av bestämmelser som var i kraft innan denna lag trätt ikraft och i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen förena förbudet med hot om vite, förutsatt att

1) landskapsregeringen har ordnat kollektivtrafiktjänsterna på väg inom Åland i enlighet med EU:s kollektivtrafikförordning,

2) kollektivtrafiken ifråga föranleder fortlöpande och allvarliga olägenheter för den kollektivtrafik som bedrivs i enlighet med EU:s kollektivtrafikförordning och

3) ett upphandlingsförfarande har inletts eller ett avtal om bedrivande av kollektivtrafik enligt EU:s kollektivtrafikförordning har ingåtts, innan denna lag träder ikraft.

Trafikidkarens skyldighet att införa förfaranden för utbildning om funktionshinder enligt artikel 16.1 b i EU:s förordning om busspassagerares rättigheter tillämpas från och med den tidpunkt då denna lag träder i kraft.

Mariehamn den 10 april 2019

Gun-Mari Lindholm
talman

Veronica Thörnroos
vicetalman

Viveka Eriksson
vicetalman